

15. 7. 2010

ID: 64415

Jednostranné zvyšování ceny

Ujednání, které umožňuje dodavateli, aby v důsledku věcného usměrňování cen k tomu příslušným orgánem jednostranně zvyšoval již dříve sjednanou cenu, je neplatné.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 5205/2007, ze dne 8.12.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce B. s. r. o., zastoupeného advokátem, proti žalovanému V. K., zastoupenému advokátem, o 24.265,40 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu Brno - venkov pod sp. zn. 7 C 12/2004, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. dubna 2007, č. j. 27 Co 93/2006-101, tak, že dovolání žalobce se zamítá.

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 24.265,40 Kč s 6,5 % úroky z prodlení od 19. 4. 2002 do zaplacení. Žalobu odůvodnil zejména tím, že účastníci uzavřeli „kupní smlouvu na dodávku a odběr tepla“ ze zařízení provozovaného žalobcem do zařízení ve vlastnictví žalovaného. Kupní smlouva byla následně dne 12. 7. 2001 uzavřena od října 2001 na dobu neurčitou. Na základě této kupní smlouvy vystavil žalobce žalovanému faktury za provedené dodávky, avšak žalovaný z fakturovaných částek uhradil toliko část.

Žalovaný se bránil tím, že žalobci řádně hradil částky, které byly ujednány ve smlouvě ze dne 12. 7. 2001 (308,70 Kč/GJ bez DPH), neboť mezi účastníky nedošlo k písemnému ujednání o změně výše této částky.

Okresní soud Brno-venkov rozsudkem ze dne 27. 6. 2005, č. j. 7C 12/2004-60, žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému náklady řízení 8.515,- Kč k rukám „zástupce žalovaného“. Vyšel z toho, že žalovaný „plnil žalobci na základě smlouvy uzavřené mezi účastníky kupní cenu jimi sjednanou“ a že „mezi účastníky nebyla uzavřena dohoda o změně smlouvy uzavřené v písemné formě (§ 40 odst. 2 občanského zákoníku)“. I když si účastníci v kupní smlouvě ujednali právo žalobce na změnu smlouvy podle změny cen v návaznosti na odpovídající právní předpisy, ze znění smlouvy nelze dovodit, že „byla cena zboží určena srozumitelně a určitě tak, že by bez dalšího byla ujednána do budoucna cena určitým navýšením“. Připomněl, že podle ustanovení § 55 odst. 3 obč. zák. v pochybnostech o významu spotřebitelských smluv platí výklad pro spotřebitele příznivější.

K odvolání žalobce Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 19. 4. 2007, č. j. 27 Co 93/2006-101, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalobce je povinen nahradit žalovanému na nákladech odvolacího řízení 10.400,60 Kč k rukám jeho zástupce JUDr. Bc. M. K., Ph.D. Dovodil, že, navýšil-li dodavatel (žalobce) cenu až v roce 2002, tedy poté, co odběratel (žalovaný) ztratil možnost vypovědět kupní smlouvu pro enormní zvýšení ceny (žalovaný byl o navýšení ceny informován až fakturou vystavenou v roce 2002), přičemž „je nesporné“, že jde o podstatné překročení původně sjednané ceny, je ujednání v kupní smlouvě týkající se termínu výpovědi smlouvy („termín výpovědi k ukončení topné sezony a výpověď musí být doručena do 15. 12. předchozího roku“) a práva dodavatele na změnu ceny za dodávanou tepelnou energii „z pohledu ust. § 56 odst. 3 písm. i) občanského zákoníku silně diskriminační vůči odběrateli“.

V dovolání proti rozsudku odvolacího soudu žalobce namítá, že soudy byla zcela opomenuta

skutečnost, že cena tepelné energie je v České republice regulována cenovými předpisy, konkrétně zákonem č. [526/1990](#) Sb., o cenách, a zákonem č. [458/2000](#) Sb., energetický zákon, a na jejich základě vydanými rozhodnutími příslušných orgánů, konkrétně Ministerstva financí ČR a následně Energetického regulačního úřadu. Ceny vypočtené žalobcem a vyúčtované (resp. postupně vyúčtované) žalovanému byly nejen určeny způsobem stanoveným příslušnými cenovými předpisy, ale jejich výše byla navíc závazně stanovena rozhodnutími ERÚ, jakožto příslušného cenového orgánu. Odmítá názor odvolacího soudu, že žalobcem určená kupní cena či způsob jejího stanovení byl v rozporu s dobrými mravy či diskriminační povahy. Ustanovení cenového předpisu (zákona č. [526/1990](#) Sb.) a na jeho základě vydaný správní akt ERÚ totiž zcela nahrazuje smluvní ujednání účastníků o ceně za dodané teplo. Nesouhlasí ani s názorem odvolacího soudu, že v rozporu s dobrými mravy či diskriminační povahy bylo ustanovení předmětné smlouvy týkající se termínu výpovědi, neboť podle ustanovení § 7 odst. 2 zákona o cenách může strana, která nesouhlasí s cenou odpovídající nově úředně stanovené ceně nebo uplatněnému způsobu usměrňování cen, ve lhůtě tří měsíců od jejich stanovení od smlouvy odstoupit. Na existenci tohoto práva nemá žádný vliv skutečnost, že nebylo citováno v předmětné smlouvě. Pro případ, že by dovolací soud dospěl k závěru, že předmětná smlouva je neplatná, dovolatel „uvádí, že jeho nárok by v takovém případě bylo nutno posoudit jako nárok z titulu bezdůvodného obohacení a jeho žaloba by byla i v tomto ohledu důvodná“. Navrhl, aby dovolací soud „předmětné rozhodnutí“ zrušil a aby věc vrátil „k novému projednání a rozhodnutí“.

Žalovaný navrhl, aby dovolací soud dovolání jako nepřijatelné odmítl, neboť řešený právní vztah mezi účastníky podléhá režimu tzv. spotřebitelských smluv, a proto písemné smlouvy mohou být měněny pouze písemně, což v projednávané věci nebylo prokázáno.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 7. 2009 (srov. Čl. II bod 12 zákona č. [7/2009](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. dovolání přípustné [právní otázka vztahu ustanovení § 56 odst. 3 písm. i) obč. zák. a § 7 zákona č. [526/1990](#) Sb., o cenách, nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu řešena], přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno (skutková zjištění soudů dovolacímu přezkumu nepodléhají - srov. § 241a odst. 2, 3 a § 242 odst. 3 o. s. ř.), že účastníci uzavřeli dne 12. 7. 2001 „Kupní smlouvu na dodávku a odběr tepla“, ve které bylo mimo jiné ujednáno, že „smlouva se uzavírá na dobu neurčitou, při kalkulované ceně roku 2001 za tepelnou energii pro byty bez DPH 308,70 Kč/GJ“, že „termín výpovědi k ukončení topné sezony a výpověď musí být doručena do 15. 12. předchozího roku“ a že „dodavatel má právo na změnu smlouvy vlivem změn cen vstupních energií algoritmem cen vstupů a změn u odběratele zjištěné kontrolou a v souladu s výměrem MF ČR“. Žalobce žalovanému fakturoval od prosince 2001 do března 2002 ceny vyšší, odvolává se na rozhodnutí Energetického regulačního úřadu ze dne 24. 7. 2002 o stanovení ceny tepla na 564,88 Kč/GJ za měsíc prosinec 2001 a na 616,57 Kč/GJ pro měsíce leden, únor a březen 2002. Žalovaný odmítá zaplatit částku vyšší než 308,70 Kč/GJ.

Vzhledem k tomu, že „Kupní smlouva na dodávku a odběr tepla“ byla mezi účastníky uzavřena dne 12. 7. 2001, je třeba projednávanou věc i v současné době posuzovat podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění do 30. 12. 2001, tedy do dne, než nabyl účinnosti zákon č. [501/2001](#) Sb., kterým se mění zákon č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších

předpisů, zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [591/1992](#) Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [370/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [15/1998](#) Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění zákona č. [30/2000](#) Sb., zákon č. [200/1990](#) Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [455/1991](#) Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů – dále jen „obč. zák.“, a podle zákona č. [526/1990](#) Sb., o cenách, ve znění do 12. 7. 2002, tedy do dne než nabyl účinnosti zákon č. [276/2002](#) Sb., kterým se mění zákon č. [526/1990](#) Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [588/1992](#) Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů – dále též jen „zákon o cenách“.

Podle ustanovení § 56 odst. 1 obč. zák. spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

Podle ustanovení § 56 odst. 3 písm. i) obč. zák. nepřijatelná jsou zejména smluvní ujednání, která stanoví, že cena zboží či služeb bude určena v době jejich splnění, nebo dodavatele opravňují k zvýšení ceny zboží či služeb, aniž by spotřebitel byl oprávněn od smlouvy odstoupit, je-li cena sjednaná v době uzavření smlouvy při splnění podstatně překročena.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 zákona o cenách regulací cen se rozumí stanovení nebo přímé usměrňování výše cen cenovými orgány a místními orgány.

Podle ustanovení § 3 odst. 2 zákona o cenách rozhodnutí cenových orgánů a místních orgánů podle tohoto zákona jsou závazná pro okruh adresátů, který je v nich vymezen.

Podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona o cenách věcné usměrňování cen spočívá ve stanovení podmínek cenovými orgány pro sjednání cen. Tyto podmínky jsou

- a) maximální rozsah možného zvýšení ceny zboží ve vymezeném období, nebo
- b) maximální podíl, v němž je možné promítnout do ceny zvýšení cen určených vstupů ve vymezeném období, nebo
- c) závazný postup při tvorbě ceny nebo při její kalkulaci.

Podle ustanovení § 6 odst. 2 zákona o cenách tento způsob regulace cen platí pro všechny prodávající a kupující určeného druhu zboží.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona o cenách jestliže pro smlouvy platí ceny, které jsou v rozporu s úředně stanovenými cenami podle § 5 nebo s věcným usměrňováním cen uplatněným podle § 6 po vzniku smluv, smluvní strany jsou povinny sjednat ceny odpovídající novým úředně stanoveným cenám nebo uplatněnému způsobu věcného usměrňování cen tak, aby vstoupily v platnost nejpozději do tří měsíců od účinnosti rozhodnutí o úředně stanovených cenách nebo o věcném usměrňování cen.

Podle ustanovení § 7 odst. 2 zákona o cenách nedohodnou-li se smluvní strany na cenách odpovídajících novým úředně stanoveným cenám nebo uplatněnému způsobu věcného usměrňování cen, mohou ve lhůtě uvedené v odstavci 1 od smlouvy odstoupit. Odstupující strana je v takovém případě povinna nahradit druhé straně náklady tím vzniklé. Odstupuje-li od smlouvy občan jako

kupující, platí postup podle zvláštního předpisu.

Z citovaných ustanovení zákona o cenách vyplývá, že základní způsob stanovení ceny dohodou (§ 1 odst. 2, § 2 zákona o cenách) může být také ovlivňován tím, že ceny jsou regulovány (stanoveny nebo usměrňovány) k tomu povolanými orgány. Jedním ze způsobů regulování cen je také usměrňování vývoje cen v návaznosti na věcné podmínky (věcné usměrňování cen), jak vyplývá z ustanovení § 4 odst. 1 písm. b) a § 6 zákona o cenách.

Věcné usměrňování cen však spočívá jen ve stanovení podmínek cenovými orgány pro sjednání cen (§ 6 odst. 1 zákona o cenách). Rozhodující pro konečné určení ceny je proto i v těchto případech dohoda účastníků (smluvních stran - dodavatele a odběratele). Ustanovení § 6 odst. 2 zákona o cenách má v této souvislosti ten význam, že při sjednávání ceny jsou oba účastníci (prodávající i kupující) vázáni tím, jaké podmínky pro sjednávání ceny k tomu povolaný orgán stanovil. Jde tedy jen o určení, že rozhodnutí je závazné i pro ty subjekty (prodávající a kupující určeného druhu zboží), které nebyly účastníky vlastního řízení o stanovení podmínek pro sjednání cen před cenovými orgány. Vlastní sjednání ceny (případně její změna v důsledku změny stanovených podmínek) zůstává i nadále toliko v rukou účastníků. Tomu ostatně odpovídá i ustanovení § 7 odst. 1 zákona o cenách, které stanoví účastníkům povinnost, aby v případě, že se smluvní ceny dostanou do rozporu s věcným usměrňováním cen, v zákonem stanovené lhůtě zjednali nápravu (sjednali ceny odpovídající uplatněnému způsobu věcného usměrňování cen). Pro případ, že se smluvní strany na cenách odpovídajících uplatněnému způsobu věcného usměrňování cen nedohodnou, mohou v zákonem stanovené lhůtě (do tří měsíců od účinnosti rozhodnutí o věcném usměrňování cen) od smlouvy odstoupit; odstoupit od smlouvy tedy za této situace může jak prodávající (dodavatel), tak kupující (odběratel); nikoli tedy - jak se domnívá dovolatel - že může odstoupit jen strana, která nesouhlasí s cenou odpovídající uplatněnému způsobu usměrňování cen. Znamená to, že, nedojde-li k dohodě o změně původní ceny a nikdo z účastníků ve stanovené době od smlouvy neodstoupí, platí původní smlouva i s původní cenou.

Obdobnou ochranu poskytuje spotřebiteli (osobě, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti - odběrateli) také ustanovení § 56 odst. 3 písm. i) obč. zák., když mimo jiné stanoví, že je nepřípustné ujednání, které dodavatele opravňuje ke zvýšení ceny zboží či služeb, aniž by spotřebitel byl oprávněn od smlouvy odstoupit, je-li cena sjednaná v době uzavření smlouvy při splnění podstatně překročena. Toto ustanovení sice vychází z toho, že k ujednání o zvýšení ceny jednostranným úkonem dodavatele může dojít, zároveň však stanoví, že spotřebitel (odběratel) musí mít možnost od smlouvy odstoupit. Na rozdíl od režimu ustanovení § 6 a § 7 zákona o cenách (který stojí na smluvním principu stanovení ceny) tedy umožňuje, aby ke zvýšení ceny došlo jednostranným úkonem dodavatele, ale jen při splnění oné podmínky možnosti odstoupení od smlouvy. Odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 7 zákona o cenách však nedopadá na případy smluvního ujednání možnosti jednostranně zvýšit cenu. Jak vyplývá z jeho znění, týká se jen případů úředně stanovených cen podle § 5 nebo věcně usměrňovaných cen podle ustanovení § 6 zákona o cenách. Nelze tedy dovozovat (jak to činí dovolatel), že od smlouvy obsahující ujednání o možnosti jednostranného zvýšení ceny lze odstoupit podle ustanovení § 7 odst. 2 zákona o cenách.

Nejvyšší soud České republiky proto dospěl k závěru, že ujednání, které umožňuje dodavateli, aby v důsledku věcného usměrňování cen k tomu příslušným orgánem jednostranně zvyšoval již dříve sjednanou cenu, je neplatné.

V projednávané věci bylo v „Kupní smlouvě na dodávku a odběr tepla“ ze dne 12. 7. 2001 mezi účastníky mimo jiné ujednáno, že „dodavatel má právo na změnu smlouvy vlivem změn cen vstupních energií algoritmem cen vstupů a změn u odběratele zjištěné kontrolou a v souladu s výměrem MF ČR“. V řízení se pak žalobce s odvoláním na rozhodnutí Ministerstva financí a Energetického

regulačního úřadu domáhal zaplacení jednostranně zvýšené ceny za dodávku a odběr tepla. Ve smlouvě ze dne 12. 7. 2001 bylo sice ujednáno též, že „termín výpovědi k ukončení topné sezony a výpověď musí být doručena do 15. 12. předchozího roku“, ale, jak správně uvedl odvolací soud, toto ujednání obsahově prakticky znemožňovalo odběrateli (žalovanému) smlouvu vypovědět v době, kdy jsou mu dodávky poskytovány, a je požadováno zaplacení jednostranně zvýšené ceny. Za této situace odvolací soud správně dovodil, že ujednání mezi účastníky o možnosti žalobce jednostranným úkonem zvýšit cenu sjednanou ve smlouvě ze dne 12. 7. 2001 je neplatné. Jestliže totiž ke zvýšení ceny došlo v důsledku věcného usměrňování cen k tomu příslušným orgánem, je takové ujednání neplatné pro rozpor s ustanovením § 7 zákona o cenách (umožňuje jen smluvní zvyšování ceny) a, došlo-li ke zvýšení ceny bez vlivu věcného usměrňování cen k tomu příslušným orgánem, je ujednání o možnosti jednostranného zvyšování ceny neplatné pro rozpor s ustanovením § 56 odst. 3 písm. i) obč. zák., které takové ujednání podmiňuje možností spotřebitele (odběratele) od smlouvy odstoupit (tato možnost sjednána účastníky nebyla a odstoupení podle § 7 zákona o cenách se vztahuje toliko na případy věcného usměrňování cen k tomu příslušným orgánem).

Souhlasit nelze ani s požadavkem dovolatele, aby pro případ, že by dovolací soud dospěl k závěru, že předmětná smlouva byla neplatná „byl jeho nárok posouzen jako nárok z titulu bezdůvodného obohacení a jeho žaloba by byla i v tomto ohledu důvodná“.

Uvedený návrh se míjí se skutkovými i právními závěry, jež byly v řízení učiněny. Jestliže bylo v řízení uzavřeno, že ujednání o možnosti jednostranného zvyšování ceny za dodávku služeb je neplatné, pak zůstává platným ujednání o ceně obsažené ve smlouvě mezi účastníky ze dne 12. 7. 2001. Je-li platná smlouva ze dne 12. 7. 2001 v ujednáních o povinnosti žalobce poskytovat žalovanému plnění i v ujednání o ceně takto poskytovaného plnění, nemůže tím, že žalobce podle smlouvy plní (dodává teplo) a žalovaný v souladu se smlouvou za dodávky platí sjednanou cenu, vznikat bezdůvodné obohacení žalovaného. To by přicházelo v úvahu jen kdyby žalobce plnil, aniž by toto plnění odpovídalo tomu, co bylo smluvně platně ujednáno.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by byl rozsudek odvolacího soudu postížen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1, 229 odst. 2 písm. a) a b) nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 1 části věty před středníkem o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)